

Belediye Borçlarının Terkin ve Tahkimi Hakkındaki 691 Sayılı Kanunun Sağladığı Faydalar

Yazan
Korkut ÖNGÜTN
Yük. Müh.
E.İ.E.İ.

Belediye ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin mâli imkânsızlıklarından doğan hizmet yetersizliğinden geniş, ölçüde şikâyet edilmekte; yatırım plânlarının uygulanmasında da bu yüzden bir çok tıkanıklıklar olmaktadır. Belediye ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bozulmuş olan malî durumlarını düzeltmek üzere iki yol düşünülmektedir. Bunlardan biri belediye gelirinin artırılarak belediyelerin bu günün istenen kamu hizmetlerini yapacak seviyeye getirilmesi, ikincisi belediye borçları üzerinde hafifletici bir yola gitmektedir. Birinci yolun uzun vadeli rasyonel olmasına karşılık uygulamaya ve sürekli malî kaynak bulma güçlüğü yanında ikinci çözüm yolunun kısa vadeli ve hızlı sonuç almaya imkân vermesi özelliği göz önüne alınarak 28/6/1963 tarihinde hükümet tarafından «Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının hazinace terkin ve tahkimi hakkında kanun» tasarısı hazırlanarak Millet Meclisine sunulmuştur. Meclislerce 16/7/1965 tarihinde kabul edilen ve 691 numaralı kanun 36/7/1965 günlü resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun ile belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçları silinmekte kamu iktisadî teşebbüslerine olan borçları sağlam esaslara bağlanmaktadır.

Sağlamlaştırılacak borçlar hazine tarafından kabul edilerek ilgililere yirmi yılda yirmi eşit taksitle ve yüzde 5 faizle birlikte ödenecektir. Belediyeler hazine tarafından ödenen borçlar ve faizlerini kanunun yürürlüğe girmesinden (26/7/1965) beş yıl sonra (26/7/1970) başlamak üzere yirmi yılda yirmi eşit taksitle ve faizsiz olarak hazineye ödeyeceklerdir.

Tabii afetler fonuna olan borçlarla imar iskân Bakanlığı emrindeki «Belediyeler Fonu» na olan borçlar ve belediyelerle işletmelerinin birbirlerine olan borçları bu kanunun kapsamına alınmamaktadır.

Harpler ve enflasyonlar gibi geniş ekonomik değişmelerin olduğu devreler içinde doğan şüpheli olacak ve borçlarla işletmelerin kendi ih-

tiyarında olmadan sebep oldukları devlet borçlarının silinmesi veya şüpheli durumunun kaldırılarak sağlam esaslara bağlanması genel olarak başvuru bir usuldür. Nitekim iktisadî devlet teşebbüsleri İçin 154 sayılı kanun da aynı maksadı sağlamak üzere çıkarılmıştır.

691 sayılı kanunla belediyelerin devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçlarının silinmesi yukarıdaki düşüncelere ve kanunun gerekçesine uygundur. Fakat iktisadî devlet teşekkülleri ile İller Bankası'na olan borçların tamamının hazine tarafından kabul edilerek belediye borçlarının ödenmesinin 25 yıl öteye atılması için aynı hükmü vermek kolay olmamaktadır. Bu konuda gerekçelerde her hangi bir kayda rastlanmadığı için sebep olarak neyin düşünüldüğünü tayin etmek zor olmaktadır. Ancak kanunun ikinci madde B fıkrasına göre belediyeler fonuna olan borçların sağlamlaştırma dışında bırakılması belediyelerin iller Bankasına olan borçlarının sağlamlaştırma sınırları içinde alınmasının sebebinin bir parça aydınlatılmaktadır. Bilindiği gibi belediyeler fonuna olan borçlar 20 yılda faizsiz ödenmesine karşılık, iller Bankasına olan borçlar belediyelerin büyüklüğü ile ters orantılı olarak 5-25 yılda ödenmektedir. Kanun koyucunun bu kanunla belediyelerin 25 yıldan daha kısa vadeli borçları ödemekte zorluk çekeceklerini kabul etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bizde aynı düşünceyiz. Bu konuda sağlam ölçüler var ise yapılacak iş iller Bankasının borç verme esaslarını değiştirerek ve kaynaklarını genişleterek uzun vadeli borç vermesini mümkün kılmaktır. Aksi halde en geç beş yü içinde yeniden 691 sayılı kanuna benzer bir kanun çıkarılması gerekecektir.

Ayrıca devlete olan borçların silinmesi ile devletin hizmetlerinde herhangi bir aksama olmayacaktır. Çünkü, esasen şüpheli durumda olan bu alacakların tekabül ettiği bir hizmet yoktur, geçmiş yıllara aittir. Buna karşı iller Bankası ve iktisadî devlet teşebbüslerine olan borçlarda durum tamamen terstir. Bu borçlar ihtilaflı da olsa kısmen ödenmektedir, iktisadî devlet teşebbüsleri ve iller Bankası bu kanaldan gelecek gelirle-

rl dğünerek taahhüdlere glrmlglr, yatınlmaruu ayarlamışlardır. Bu sebeble Hazinesin İktisadi devlet teşebbüsleri ve iller Bankasına kanunun. 5 inci maddesine göre yapacağı ödemeleri bu idarelerin işlerinin yatırım plânlarının aksaması için hemen yapması gerektir, iller Bankasının hesaplarına göre hazinenin 1965 yılında kendisine 'ödemesi gereken miktar 68 milyon, 1966 yılında ise 100 milyon liradır.

601 saydı kanunun sağladığı faydalar:

1. Belediyelerle devlet ve katma bütçeli İdareler arasındaki ihtilâflar - bu konuda - kalkmıştır.

2. Belediye gelirlerinden devlete ve katma bütçeli idarelere ödenen borçlara alt taksitler faizler v.s. belediyelere kalmıştır.

3. Belediyeler ve işletmelerinin beş yıl eski borçlara ait taksit ve faiz ödemek yükünden kurtulmuş olmaları bunların;

a. Hem kendi kaynaklarından

b. Hem iller Bankası istikraz fonundan daha geniş ölçüde, faydalanarak yeni yatırımlara girmelerini kolaylaştırmıştır.

4. tiler Bankası Belediyelere ve işletmelerine yeniden daha çok borç para verebilecektir. Bankanın iş. yapma imkânı genişlemiştir.

5. Belediyelerin istikraz kabiliyeti arttığı için nüfusu 50.000 den az küçük belediyelerin belediye fonuna daha az miktarda başvurmalarına sebep olacak; fondan daha fazla belediye faydalanacaktır.

6. Bazı belediyelerin iktisadi devlet teşebbüsleri ve tiler Bankası dışında kalan kimselere mali imkânsızlık yüzünden ödenmeyen borçlarının ödemeleri mümkün olacaktır, (istanbul belediyesinin istimlâk borçları gibi)

7. Belediyelerin yatırım kaynakları beg yıl için genişlediğinden bu devrede yatırım plânlarının belediyelerle ilgili kısmı daha düzgün yürütülecektir.

8. Bütün belediyeler eski borçlarını 25 yılda ödeyeceklerinden bu özelliğten bilhassa tiler Bankasına borçlarını 5-10 yılda ödeyen büyük belediyeler faydalanacaktır.

691 sayılı kanunun görülen mahzurlart:

1. Belediyelerin beş yıl borç ödememeleri bunların bugünkü imkânlarının genişletmekte, bu ferahlama hizmetlerle orantılı belediye gelirlerinin artırılmasını gerektiren reformların yapılmasını geciktirebilir veya durdurabilir.

2. Hazinesin iktisadi devlet teşebbüsleri ve tiler Bankasına ödeme taahhütlerini 20 yıl süreli olarak yerine getirmemesi halinde bu işletmelerin mali durumu bozulur. Bilhassa belediyelerin tiler Bankasından istikraz etmek imkânları daralır. Yeni tıkanıklıklar baş gösterir.

3. Beş yıl sonrası için şimdiden tedbir alınmazsa şimdi bol bol borçlanan belediyeler ilerde yeniden borçlarını ödeyemez duruma gelebilirler. (691 sayılı kanunun hükümet tarafından teklifi ile kabul edilmesi arasında 2 yıl bir ay geçmiştir. Kanun teklifinin hükümet tarafından hazırlanması süresinde hesaplanırsa bu süre en az 3 yıldır).

Geçmiş yıllara ait belediyelerle devlet arasındaki birçok vergi ihtilâflarını önlemek, belediyelerin mali ikânlarını artırmak bakımından faydalı olan 691 sayılı kanunun sürekli olarak bu faydaları sağlaması için hazinenin taahhütlerini gecikmeden yerine getirmesi ve belediye gelirlerini artıracak esaslı tedbirlerin hemen alınmasına bağlanması gerekmektedir.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞINDAN

Röntgen ve tıbbî cihaz tamirinden anlayan bir Elektronik veya Elektrik Mühendisi alınacaktır.

Teknik personel baremindeki mütehak oldukları yevmiyeden başka ayrıca ek ücret de verilecektir.

Taliplerin evrakı müsbetleri ile birlikte Bakanlığımız Donatım Genel Müdürlüğüne müracaatları, ilân olunur.

Basm Hân A - 357 (E. M. — 120)